

Francozi so tudi sovražnika premagali pri Brauju in precej daleč odgnali.

Francoška vlada je zankazala, da se naj v raznih krajih napravi 10 novih vojnih taborov. Tabori v Omerju, Cherbourg, Rochelles in Padelanaciers-u bodo obsegali 250.000 mož in bodo strateški tabori. V drugih taborih, kjer bo zbrano 60.000 mož, se bodo novi vojaki vežbali in podučevali. Vsakako je gotovo, da se pripravlja velika bitva.

Prusi hočejo najprej uničiti zahodno francosko armado, in zato je Garibaldi moral hitro iti s svojo armado zahodni armadi na pomoč in se združiti z armado generala Aurelles-a.

27. novembra je bila bitva čeli dan med prvo prusko armado in napredujočo zahodno francosko armado. Pruski telegram se glasi o tej bitvi tako le: Zmaga proti zahodni armadi je naša, če ravno je imel sovražnik več vojakov kakor mi, in dobro oboroženih, smo ga vendar do Amiens-a nazaj vrgli. Naše zgube so velike. Francoski telegram pa pravi: 27. novembra je bila čeli dan bitva med Villers-Bretonneux in Saleux, bitva se je dobro vodila in je trajala do 1/4 uri zvečer. Villers-Bretonneux so sovražniki z mnogimi kanoni in z zelo veliko večino vojakov vzeli. V Boves smo bili pobiti, v Dury smo se vendar dobro držali. Sovražnik je imel više 30.000 mož v bitvi.

Iz tega se vidi, da so sicer Francozi spet dobili malo kľofuto, da še vendar zahodna Francoska armada celo ni vničena, in da bodo Nemci še mnogo imeli ž njo opraviti.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca decembra.

V hiši in dvoru. Naročiti se mora „Slov. Gospodar“ za leto 1871, ki prinaša prav važne in podučljive stvari za gospodarje, in velja s poštnino vred samo 3 gold. celo leto; mora vsak dober gospodar priporočati ta zelo potreben list. Postrežbe in kleti se morajo dobro zadelati, da ne more sneg notri leteti. Žito se mora premetati in žitnica večkrat dobro prevetriti in sicer pri mirnem in suhem vremenu; klet, v kateri se hrani krompir, repa itd., se tudi naj prevetri in gnjilo zelenje prebere in odstrani; se mora mlatiti, tabak navesen pobrati, konoplje tretji, olje delati.

V kleti (pivnici). Letušnje vino se naj prvokrat pretoči. Slamno vino se dela.

V hlevu. Mora se skrbeti za čistočo in zdravo klajo. Če je vreme prav suho, se ovce lahko ženejo na goste žetve na pašo, prej se jim vendar mora dati suha klaja.

V vrtu za zelenjad. Semena se morajo izluščiti in sesnati. Če je vreme ugodno, se lahko delajo nove parne grede. Čeli vrt se naj pognoji in zemlja mešana naj premeče, kesna salata, redkva in petersilja se naj seje v tople (parne) grede.

V sadovnjaku. Sadovna drevesa se morajo zmiraj čistiti, če je vreme ugodno in če je mogoče, vsa gosenična gnezda pobrati; drevesom, ki nočejo roditi, se naj poseka nekoliko postransko korenje; okoli dreves se naj izkopajo jamice, in drevesa se naj pognojijo.

V vinogradu. V vinograde se naj vozi gnoj, grabice se naj iztrebijo, zemlja se naj nosi v vinograd, novi vinogradi se rigolijo. Braidine trte se naj na zemljo položijo in s slamo dobro pokrijejo.

V hmelniku. Hmel nakupčen se mora večkrat pregledati.

Na polju in senokoši. Če vreme dopušča, se lahko orje, gnoj in gnojnica se naj vozi na njive in senokoše; struge po senokošah se lahko delajo, po kterih se napeljava voda na nje. Voda se na senokoše ne sme več napeljevati. Če ni zmrznjeno, se lahko delajo nove senokoše. Na senokoše, ki imajo težko ilovito zemljo, se naj navozi pesek, na kterih je pa zemlja pešnata, se naj navozi ila; na senokoše, na kterih raste kiselo seno, se naj vozi žgano apno.

V ulnjaku. Slabi panji se morajo krmiti, panji sploh večkrat odpreti in pregledati.

Pri ribniku. Trstje se mora požeti in v led na več krajih luknje napraviti.

V logu. Potrebna daveva se naj posekajo in drva nasekajo in po snežni poti ko najhitrej iz loga spravijo.

Lov. Jeleni, divje koze, srne itd. se ne smejo več streljati. Streljajo se še vendar lesice, zajci, jerebice itd.

Razne gospodarske stvari za domačo rabo.

Kako se lahko preženejo miši. Namoči v kamenem olju (Potroleum) pavolnate ali lanene cunje in položi pet ali šest takih cunj na prosto mesto kder so miši. Dub tega olja je mišim tako neugoden, da vse odbežijo in celo od njega pocrkajo.

Kako se v petih minutah napravi sirovo maslo (puter). Na 12 poličev vrhnja (smetene) vzemi 1 lot stolčenega goluna in 2 poliča kiselega mleka. Vse dobro zmešaj in pristavi k tihemu ognju, da postane malo mlačno. Ko se spet ohladi, se vlije v maslenico in se dobro stepe, kakor je navadno, kedar se sirovo maslo dela. Na ta način se dobi v petih minutah čisto sirovo maslo, in se ga dobi tudi več, kakor če se dela na drugi način. Samo po sebi pa se razumeva, da se vzame ali več ali manj goluna in kiselega mleka, če je več vrhnja ali manj.

Krompir s pepelom gnojiti je prav koristno, ker se ga mnogo več pridela, kakor če se gnoji samo z gnojem.

Kako dolgo se naj doji prvokrat krava. Če si hočemo izrediti prav dobro kravo dojenko, moramo jo, ko se prvokrat oteli, ko naj dalje dojiti, ker skušnje učijo, da krava prihodnjic neha davati mleko ravno on isti čas, ko se je prvokrat nehala dojiti. Krava, ki se prvokrat oteli, se mora zato dojiti najmanj 8 in pol meseca, če ravno daja zelo malo mleka, ker kesnej bode po vsakem oteljenju tudi ravno tako dolgo dajala mleko. Se vé da se mora taki kravi dobro pokladati.

Črni svilni konec ostrupljen. Neki zdravniški časnik opominja, da ljudje naj ne jemljejo črnega svilnega konca v usta, ker ga obrtniki, ki ta konec delajo, kažejo z neko črno kužno mastjo, da dobi tako lepšo črno barvo.

Mali prijatelji kmetovalčevi.

Žolne (deteli)

in še drugi jake koristni ptiči gejezdijo v drevesnih votlinah. Reči moramo, da med njimi sploh ni škodljivca, marveč spadajo najkoristnejši ptiči med votlinarje, to je take ptiče, ki po votlinah gejezdijo. Vender bi večidel ne našli ali pe le malo k temu pripravnih votlin, ako bi ne bilo žPine ali detela (Picus). Narava je namreč te ptiče naročito k temu vstvarila, da povsodi, kamorkoli pridejo, po drevesih za votlinarje naj lepše votline pripravljajo. To pa storé na dvojni način. Ali dolbejo čisto nove votline, ali pv razširjajo, izsnažavajo in prikladne preorejajo one naravske votline, ki so pa še pretesne, preoske in ki so po gnjilobi same od sebe nastale. Seveda, delajo oboje le za se, bodi si da si za gnezda votline iztesavajo, bodi si da si drugod prenočišča pripravljajo. Ali oboje tako pogosto delajo, da reči moreš, one skrbijo vedno še za deset párov drugih ptic, ki sicer za valitev tudi takih votlin potrebujejo, ki si jih pa same za se izdelati ne morejo. Zakaj vsaktera dva sparana detela si na spomlad iz nova izdolbeta votlino za valenje, v drugič votline nikdar ne porabita. Te votline tedaj ostanejo drugim ptičem. Še dosti večkrat se pa to primeri z spavnimi votlinami, ktero si napravi vsaka žolna ali detel po valenju kot samec se okoli potikaje vsikdar tam, kder se le za nekoliko dni državati misli. Žolni je pa to lahka reč, v kratkem času pretesati slabo, večidel le drobnim pticam primerno votlino naravsko v sebi pripravno spavnico, potem pa še drugim v pripravno vališče. Zadnji namen se pa toliko lažje doseže, ker so naše žolne, kterih imamo osem posebnih plemen različne velikosti. Tudi so drobnejša plemena bolj mnogobrojna od večih. Zato se pa pozneje za vsako žolnino votlino, ali jo je že naredilo za valjtev, ali pa pa za drenočitev, mnogo, mnogo najde najemnikov kterim je oac naj bolj primerna. Dostikrat se vzdigne hud prepir med onimi ki se za nje potegujejo.

Sicer se pa lahko prepričaš, da ta žolnina delavnost za blizo dvajset ptičjih plemen ni nikakor slučajna, ampak v resnici dobro prevdarjena modra in neka posebna naprava. Le pomisliti je treba, kakošne so večidel one votline, ki po lesni gnjilobi same od sebe nastanejo. Vidi se, da med 6 do 8, včasih še le med 10 do 12 eno najdeš, ki je k valitvi kakemu ptiču pripravna. Veliko jih je vlažnih, ker dež v nje vha in tako niso nikakor za gnezda. Druge so še premajhne ali pretesne, imajo preozek vhod, ker gnjiloba

drevesa še ni dosti izjela. Sopot druge so preplitve, dajejo premalo varnosti, kune, mačke, vevece in ujede prelahko v nje sežejo. Še druge so prevelike, prepostorne, dajo tedaj ali tudi premalo varnosti ali so premrzle. Take se tedaj ne pričejo, posebno mnogim pticam ne, ki že rano na spomlad valijo, ker bi preveč gnezdnega gradiva potrebovale, da votlino zadosti toplo napravijo. Zolnina votlina pa nima teh pomankljivosti, pa tudi dreyesov gotovo nikoli ni na kvar. Zakaj prvič si nobena žolna ne napravi spavnice tam, kder bi jo uhajajoča voda nadlegovala, drugič pa si za valitev tako mestice izvoli, da si delo polajša, tedaj čisto pametno, nikdar zdrav les, ampak vsikdar tak, ki je že po suhi gujilobi nekoliko sprhnel. Ves zdrav les je tudi žolni za tega del pretvrd, ker bi ji naprava take iz cela nove votline, za katero še ni pripravnega prostorčka na drevesu, se ve da veliko lažje bila kakor pa samo razširitev in čistitev votline, ki je že pri roki. Ravno tako se tudi hrane iskajoč nikdar ne loti zdravega drevesa. Vzrok tega je očitno to, da mu le bolna drevesa ali vsaj bolni kraji po drevesu mrčesov obetajo in ponujajo. Naj se tedaj mrčes skriva v skorji ali pod njo, nič mu ne pomaga. Zolnin tanek nos že od daleč zavoha gnjil les in živež za njo, ki se v gnjiladi skriva. Vsem tem mrčesom ne pride noben drug ptic ali vsaj ne tako lahko in gotovo do živega kakor žolna s svojimi zlahniki. — Že v tem obziru se tedaj ne dajo nadomestiti, še manj pa kot tesarji in stavitelji za druge koristne ptice. Med temi so pa naj izvrstnejši pokončevaveci zaževk, črvov, polžev: smrdokavra ali udel (upopa epops), škorec, brglez (sitta europaea) senice razno dolgorepke ali beloglavke (parus caudatus) vseh vkup pet plemen, daleč laška penica ali muhar (muscicapa) domača in polesna šmarnica (motacilla erithacus), dostikrat tudi bela pastaričica in plezavček (certhia familiaris) in sem ter tje celo zelene vrane ali zelenke. Po vrlih in listnih logih se jim še pridružite obe plemeni vrabcev, ktere po krivici preganjaš, ker tudi oni mnogo škodljivega mrčesja pobrustajo.

Dopisi.

Maribor. (Na svet.) Vlada vpraša srenje (die Gemeinden), ali bočejo prihodnjic same učitelje plačevati, ali ne? (Nektere srenje so že dobile to vprašanje, in ktere še niso dobile, gotovo v kratkem dobile bodo.) In vladini moze, kakor nam znano, si prizadevajo nagovoriti srenje, naj se odločijo za ne, t. j. da one nočejo učitelja plačati. — Mi pa Vam ljube srenje, svetujemo, recite ja, t. j., da hočete same plačati učitelja, in to zato, ker je za Vas gotov dobitek: Prvič imate pravico si učitelja voliti (imenovati), ktero zgubite, če sami učitelja ne plačate, ampak če vlada plača. Drugič: Tesneja bo zmirom med farmani in učiteljem zveza, ako ona sama njega plača. Tretjič: Materijalno nič ne zgubite, ker večidel fara več kakor 3000 gl. štibre plača, in tedaj ako nebi učitelja sama plačevala, morate vladi plačati doklade za učiteljsko plačilo, ter bodo več znesle, kakor vi za plačilo učitelja potrebujete. — Zato Slovenci, ne dajte svoje pravice! ampak izrecite, da hočete učitelja iz srenjskih doklad sami plačati.

Iz Maribora. Vozil sem se iz Maribora v Ruše, in slišite Slovenci, kaj se mi na cesti zgodi: kola ali voz je bil močen, konji hitri, in smuk kolo v globoko kolomijo ter se je strlo. Vprašal sem nekega kmeta iz okolice, kdo da je v okrajnem odboru, in kdo njegov predsednik; in imenoval mi je nektare odbornike in predsednika g. Seidl-na. Zakaj pa za boljše steze ne skrbi vaš okrajni odbor, vprašam. In on reče, to Vam prelubi prijatelj je skrivna reč. Bila je letos na Rokovo komisija pri nas zavoljo ceste, — ker so se že tudi kmetje tega kraja čez slabo cesto pritožili — in ogledala si je komisija pri kateri je tudi g. Seidl bil, kakor sem slišal, kraj, odkod bi se prodec vozil, in naslednje 1 gold. za kup prodeca na dotično mesto obljubil. Kmetje pa so izrekli, in tudi drugi nazoči, da pod 1 gl. 50 kr. ne morejo voziti, in komisija je izrekla, tedaj pak naj bode za zdaj, s časoma bodete radi vozili za 1 gl. Ali komisija se je zmotila, ker nikdo ni hotel pozneje za 1 gold. voziti. In slišite, kaj se je zdaj zgodilo, ker so bile tožbe zavoljo slabe ceste zmirom, je okrajni odbor, kteremu je g. Seidl predsednik, na tihem nekterim prepustil vožnjo prodeca, in to, kakor smo slišali, plača za kup 2 gld. 25 kr. za vožnjo in 25 kr. onemu, kateri presejaja prodec, preje pak on isti

okrajni odbor ali tista komisija ni hotela 1 gl. 50 kr. plačati, in kaj še več, navaža se zlo slabo, ker je en kup za 20 seznjev odločen in tako kamenček poleg kamenčka pride, kakor se sami lahko prepričate. Tako mi je pripovedoval kmet. Vprašam tedaj, zakaj pa plačate 8 gl. odstotkov okrajne doklade, in kam tisti denarji? — gotovo plača fara več kakor 3000 gl. štibre, tedaj bi doklade znesle 240 gld. na leto, in v treh letih 720 gld. Prijatelj reče kmet, to Vam je skrivna reč, tega jaz ne vem, idite g. Seidl-na vprašat? Kam tisti denar, in zakaj nam boljše ceste napraviti ne da. — Slovenci, zdaj znate, kako oni za Vaš blagor skrbijo, kateri se le tistokrat Vaše prijatelje kažejo, kadar bočejo poslanci biti. Zato pazite prihodnjic.

Iz Trsta. Naša okoličanska deputacija vendar ni bila zastoj na Dunaju. Morala je sicer hoditi od ministra do ministra, in delale so se ji mnoge zapreke, ali pri vsem tem se je deputacija prav dobro držala in ministri so ji rekli, da so prošnje okoličanov uslišane.

Ta lep vspeh nas je tako razveselil, da smo si obljubili med seboj, da hočemo zanaprej bolj složno delati kakor dozdaj. — Tržaški magistrat, ki nam je strašno nasprotoval, nam je zdaj, ko je izvedel, da smo na Dunaju vse dobro opravili, začel kazati nekoliko bolj prijazen obraz, in v seji 15. nov. mestnega zbora je dr. Picciola tako sladko govoril kakor da bi rožice sadil; trdil je, da magistrat okoličo ljubi in mnogo za njo stori, da morajo zanaprej magistratni uradniki bolj prijazni biti z okoličani, da se jim ne sme nikakoršna krivica goditi, ter je predložil, da se povrne okoliča, nom 350 gld., t. j. stroški za deputacijo.

Dragi magistrat, Vašega denarja zdaj celo več ne potrebujemo, z našim denarjem smo boj začeli, in z našim tudi hočemo doseči svoj namen. — Okoličani le tako naprej in zmaga bo naša in pridemo do boljšega.

Iz Ptujja. 28. novembra. V tem letu bodo v tukajšnji čitalnici sledeče veselice: 4. decembra, 1. „Na mostu“, glediščna igra; 2. govor; 3. deklamacija; 4. tombola; 5. petje; — 26. decembra, 1. Glediščna igra; 2. deklamacija; 3. tombola. — 31. decembra, 1. glediščna igra; 2. govor; 3. tombola. — Začetek je vsakokrat ob osmih zvečer. — Le takrat društvo veselo napreduje, kadar se ga udeležuje mnogo občinstva; zato k tem veselicam uljudno vabi vse čast. g. g. čitalničarje odbor.

Iz ormske okolice. Z nadepolnim srem pričakuje marsikteri podučitelj novo leto, ktero mu po novi šolski postavi boljše čase obeta; neodvisen bode on od nadučitelja. — V ormuški okolici je nek nadučitelj, kateri ni vreden, da to ime nosi. Njega nočem obžalovati, ker vreden ni, jaz obžalujem le ubogo mladino, ktera mu je priporočena, in ta je središka mladina. Kako da on njo podučuje, je že čast. bralcem v 36. šte. „Slov. Gospodara“ poročeno, toraj mislim, da ni več potrebno o tem govoriti. — Vsak dozdajni podučitelj mu je bil kakor Nemec pravi: „Ein Dorn im Auge“. Ne verjamem, da bi on kogar bolj sovražil, kakor svojega tovarša in sodelavca — podučitelja. Komaj pretečejo nekteri meseci, kar je podučitelj pri njem, že išče svetu znan Dolmač priložnost, podučitelja od svoje mize odpraviti, mu vzame posteljo, odrga z vrat ključavnico in še celo vrata njegove izbe vzame in skrije. Ubogi podučitelj mora tedaj na slami in v mrzli izbi spati in svojo pičlo plačo za živež dati. Zategadelj mu je okrajno šolsko svetovalstvo vrlega in miroljubnega Lešnika za podučitelja dalo; pa tudi tega je učitelj Dolmač iz Središča odpravil. Tako se je do sedaj z podučitelji v Središču godilo, in vesel bode vsak, kateri v Središče k temu sitnežu pride, da ni več odvisen od njega. — Slavni gospod Dolmač! le tako naprej, in kratki so dnevi vašega obstanka v Središču.

Iz slov. goric. (Babja vera.) Misli bi, da je človek, ki se v brke skriva in prav gosposki v pisarnici sedé dačne knjižice podpisavlja, zelo zadovoljen s kako priprosto dušo, če le dačo plača, ovači pa tiho pride in tiho odide. Toda pri sv. Lenartu v dačni pisarnici je druga. Ondi poštenega narodnjaka in zvestega katoličana ne pustijo pri miru. Ondi železo-peresni gospodje kar napadajo človeka zavolj kakega tabora ali zbora kat.-političnega društva. Taka se je zgodila nekemu možu iz sv. Roperta, ko je 22. okt. prišel dače plačevati. Hudoval se je ondesnji pisar kaj silno nad taborom pri Kapeli — suhe prste je kar v pest stiskaval ter grozil, kako bodo batine dobili. — Zelo smešno pa je, kar je brodil o zboru kat.-političnega društva pri sv. Ropertu — pravil je, da nam je za tega voljo toča pobila, ter